

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มีความสำเร็จในการประกอบสัมมาอาชีพ คนที่ได้รับการศึกษาอบรมมาเป็นอย่างดีแล้วย่อมเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ และสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข การศึกษาที่ทุกคนยอมรับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรของประเทศชาติ คือ การศึกษาระดับประถมศึกษา หรือการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน โดยมีภารกิจหลักที่สำคัญ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ตามระดับและประเภทของการศึกษา ซึ่งคาดหวังไว้โดยการกำหนดหลักสูตร โดยชุมชนและสังคม โดยสถานศึกษา และในตัวของผู้เรียนเอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545) ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างสรรค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 4) และยังสามารถกำหนดทิศทางให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้ช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้ ตามพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ร่วมมือกันพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในสังคม (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544)

จากการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นการบริหารงานที่สำคัญ และเป็นหัวใจในการปฏิรูปการศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวกับกิจกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน

ให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของการศึกษา งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ แบบเรียน งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษา และงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตที่ดีในสังคม

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมพื้นที่การศึกษา และการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งในสถานศึกษานั้นจะเห็นได้ว่า หัวใจของสถานศึกษานั้นอยู่ที่ การบริหารงานวิชาการ มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อมีการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ (มาตรา 39)

งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารการศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553:1)

งานสำคัญของโรงเรียนคืองานวิชาการ ถ้าหากโรงเรียนดำเนินผิดพลาดทางวิชาการ ก็น่าจะพิจารณาได้ว่าโรงเรียนนั้นประสบความสำเร็จล้มเหลว ในทางตรงข้ามโรงเรียนใดที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินวิชาการ โรงเรียนนั้นก็สมควรที่จะได้รับการยกย่องและยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินภารกิจของโรงเรียนได้ผล (อุทัย บุญประเสริฐ, 2538 : 62) ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาและปรับปรุงอยู่เสมอ ๆ โดยผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันใช้ความรู้และแนวคิดที่มีเหตุผลและความถูกต้อง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและมุ่งมั่นในการบริหารงานวิชาการให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพมากขึ้น อันเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน

การบริหารงานวิชาการจะมีมาตรฐานและคุณภาพมากขึ้นอย่างแน่นอน ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษาเป็นผู้กันดำเนินการร่วมกัน โดยอาศัยทักษะความรู้ และประสบการณ์ของตน และความร่วมมือของชุมชน บิดามารดา ผู้ปกครอง ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ ซึ่งมาตรฐานและคุณภาพของแต่ละโรงเรียนอาจมีผลมากขึ้นน้อยแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557 ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ) ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าสถิติของแต่ละโรงเรียนแยกตามรายวิชา

โรงเรียนในเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร (ได้รับการสอบ O-NET)	รายวิชา/ระดับคุณภาพ							
	ภาษาไทย	สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม	ภาษาอังกฤษ	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สุขศึกษาและ พลศึกษา	ศิลปะ	การงานอาชีพและ เทคโนโลยี
โรงเรียนบ้านนายเหรียญ	2.00	2.00	1.50	1.50	1.50	2.00	2.00	2.00
บ้านนายผล (แม่ในสุวรรณอุปถัมภ์)	2.50	2.50	1.50	2.00	2.00	2.50	2.00	2.50
โรงเรียนบ้านนายสี	2.00	2.00	1.50	1.50	2.00	2.00	2.00	2.50
โรงเรียนวัดบางบอน	2.50	2.50	1.50	1.50	2.00	2.50	2.00	2.50
โรงเรียนพรหมราษฎร์รังสรรค์	2.50	2.50	1.50	1.50	2.00	2.50	2.50	2.50
โรงเรียนสถานีพรหมแดน	2.50	2.50	2.00	1.50	2.00	2.50	2.00	2.50
โรงเรียนวัดนินสุขาราม	2.00	2.00	1.50	1.50	1.50	2.00	2.00	2.00
โรงเรียนพระยามนธาตุราชศรีพิจิตร	2.50	2.50	2.00	2.00	2.00	2.50	2.50	2.50

โดยอิงตามเกณฑ์ของการคำนวณช่วงระดับคะแนน O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557 ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ) ดังนี้

ระดับคุณภาพ	ระดับคะแนน
ดีเยี่ยม	4.00
ดีมาก	3.50
ดี	3.00
ค่อนข้างดี	2.50
ปานกลาง	2.00
พอใช้	1.50
ควรปรับปรุง	1.00
ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง	0.00

อย่างไรก็ตาม ฝ่ายการศึกษา สำนักงานเขตบางบอน ได้มีโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์และคุณภาพการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการอ่าน สำหรับนักเรียนในเครือข่ายที่ 76 และ 77 ในปี พ.ศ. 2558 ตามนโยบายของ กรุงเทพมหานคร ให้ยกระดับผลสัมฤทธิ์และคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีศักยภาพสูงสู่มาตรฐานสากลและทัดเทียมกับนานาชาติ สำนักงานการศึกษา จึงได้ตอบสนองเจตนารมณ์ดังกล่าว โดยกำหนดเป้าหมายให้สถานศึกษาระดับคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะการยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ซึ่งการที่จะดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้น สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดที่ต้องพัฒนาการศึกษาอย่างตลอดแนว ทั้งในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ รวมทั้งการวัดและประเมินผล ทั้งนี้ในส่วนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจากการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2555 – 2556 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาไทย ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเร่งดำเนินการช่วยเหลือและพัฒนาให้สถานศึกษาได้จัดการเรียนการ

สอนอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามสภาพปัญหาของสถานศึกษาและผู้เรียน โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาไทย ดังเอกสารที่ได้แนบมาในภาคผนวก

ผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาด้านบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาวิจัยการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการ ที่เกิดขึ้นตามบริบทของแต่ละโรงเรียนว่าเป็นอย่างไร และเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันหรือไม่ ดังนั้น จึงสมควรทำการวิจัยเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่แท้จริง เพื่อนำผลวิจัยไปเป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคมยิ่งขึ้น

1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

1.2.2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร แต่ละโรงเรียน

1.3. ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1. **ขอบเขตด้านประชากร** การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านประชากรที่เป็นเป้าหมาย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 โรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้อำนวยการ 9 คน รองผู้อำนวยการ 15 คน ครูจำนวน 351 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 375 คน (สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ข้อมูล ณ วันที่ 9 ธันวาคม 2558)

1.3.2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** เนื้อหาที่จะทำการวิจัยในครั้งนี้คือมุ่งศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2554 : 32-33) ที่มีทั้งหมด 9 ด้านดังนี้ 1) การวางแผนงานวิชาการ 2) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา 3) การบริหารการจัดการเรียนรู้

4) การนิเทศงานวิชาการภายใน โรงเรียน 5) การวัดผลประเมินผลการเรียน 6) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 8) การให้ชุมชนมี ส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ 9) การประกันคุณภาพการศึกษากับงาน วิชาการ

1.3.3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต บางบอน กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 โรงเรียน

- 1) โรงเรียนบ้านนายเหรียญ
- 2) โรงเรียนบ้านนายผล(แม่ในสุวรรณอุปถัมภ์)
- 3) โรงเรียนบ้านนายสี
- 4) โรงเรียนวัดบางบอน
- 5) โรงเรียนพรหมราษฎร์รังสรรค์
- 6) โรงเรียนสถานีพรหมแดน
- 7) โรงเรียนวัดนินสุขาราม
- 8) โรงเรียนพระยามนธราชาศรีพิจิตร
- 9) โรงเรียนคงไคร์ดอุทิศ

1.4. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารงานวิชาการ หมายถึงการบริหารงานทุกชนิดใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต บางบอนกรุงเทพมหานคร ที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนา และส่งเสริมการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพที่สุดต่อผู้เรียน ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการใน โรงเรียน ที่มีทั้งหมด 9 ด้าน คือ 1) การวางแผนงานวิชาการ 2) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา 3) การบริหารการจัดการ เรียนรู้ 4) การนิเทศงานวิชาการภายใน โรงเรียน 5) การวัดผลประเมินผลการเรียน 6) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 8) การให้ชุมชนมี ส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ 9) การประกันคุณภาพการศึกษากับงาน วิชาการ

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผู้บริหารงานเกี่ยวกับการวางแผน การดำเนินงาน การประสานงาน การควบคุมดูแล และการนิเทศงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลงานด้านวิชาการ การปกครอง ชุกรการหรือบริหารทั่วไป ความสัมพันธ์กับชุมชนและปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ครู หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอนและให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความก้าวหน้าในวิชานั้นๆ และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.5.1. ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอนกรุงเทพมหานครได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารวิชาการ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับของสังคม และชุมชนต่อไป

1.5.2. ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานด้านอื่นๆ และส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ให้เทียบเท่ากับโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับที่เหนือกว่า